

що підштовхує до формування кримінально-правової балансології; 2) компромісний. Його прикладом є, зокрема, відносно визначені санкції за злочини. Як видається, в Україні абсолютно-визначені санкції за злочини, якщо покарання здатне мати діапазон, були би прикладом дисбалансу, а не балансу (безкомпромісного); 3) паритетний. Його прикладом є, зокрема, альтернативні санкції за злочини; 4) змішаний. Розвинене кримінальне право сучасності є багатоколіїним (В. О. Туляков, О. В. Козаченко). Між заходами кримінально-правового впливу можуть існувати різні види балансів. Тому в цілому баланс між такими заходами є змішаним. Тепер легко побачити, що в цілому баланс (як і дисбаланс) між положеннями кримінального права (як і в цілому положеннями права) є змішаним.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – С. 1. – Ст. 920.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

ДМИТРУК М. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ «ДІЯННЯ» ТА «ЗАКЛИКУ ДО ЙОГО ВЧИНЕННЯ» В ТЕОРІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЗАКОНОТВОРЧОСТІ

Формулювання ознак будь-якого злочину в КК України має бути осмисленим процесом, який повинен визначатися прийомами та методами законодавчої техніки, що і формують теорію кримінальної законотворчості. Л.В. Мошняга, досліджуючи злочини проти основ конституційного устрою, запропонувала доповнити КК України ст. 114-1 «Публічні заклики до вчинення злочину проти основ національної безпеки України» при цьому таку форму об'єктивної сторони як «публічні заклики» пропонувалось виключити із інших злочинів цієї системи [1, с. 16]. У зв'язку із цим, цікавим є дослідження підходу законодавця до використання вказаного поняття у контексті інших положень КК України.

Публічні заклики – це активний вплив на свідомість та волю двох та більше людей (слухачів, глядачів) спрямований на схилення їх до протиправних дій. В деяких положеннях КК України законодавцем встановлена відповідальність за певний злочин, а також окремо відповідальність за «публічні заклики» до його чинення. Тим самим законодавець

«дії підбурювача, які спрямовано на публічне спонукання інших осіб до вчинення такого злочину» виділив в окремий склад злочину. «Публічні заклики» до скоєння злочину за ступенем суспільної небезпеки є менш суспільно небезпечними ніж безпосереднє вчинення самого злочину, до якого вони закликають. Співвідношення вказаних кримінально-правових норм можна визначити як співвідношення «спеціальної» та «загальної» норми.

Законодавцем в КК України декілька разів використано такий спосіб конструювання кримінально-правових норм. У ч. 2 ст. 109 КК України передбачено відповідальність за «публічні заклики» до вчинення злочину, склад якого передбачено у ч. 1 ст. 109 КК України. У ч. 3 ст. 109 КК України передбачено відповідальність за «публічні заклики» із кваліфікуючими ознаками. Вказане співвідношення за ступенем суспільної небезпеки між цими складами злочинів проявляється у видах та мірі покарань. В інших публікаціях вказані склади злочинів інколи іменують як «основний» та «привілейований», проте таке співвідношення є неточним, оскільки ознаки об'єктивної сторони цих діянь не є тотожними та відмінними лише за наявністю в одному із діянь додаткових ознак, які зменшують ступінь суспільної небезпеки одного із злочинів. Умовно вказані злочинів можна визначити як склад «загального» та «спеціального» злочину. В загальному складі злочину найбільш суворий вид основного покарання передбачено у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 р. (ч. 1 ст. 109), за публічні заклики до вчинення загального злочину (ч. 2 ст. 109) — до 3 р., а за публічні заклики до вчинення загального складу злочину із кваліфікуючими ознаками (ч. 3 ст. 109) — до 5 р. позбавлення волі. Інший підхід законодавця щодо використання «публічного заклику» передбачений у ч. 1 ст. 110 КК України — публічні заклики використовується як альтернативна форма об'єктивної сторони складу злочину, проте покарання за вказані форми діяння є однаковим. Такий підхід законодавця є непослідовним — з одного боку він визнає «публічні заклики» як спеціальний склад злочину щодо загального, а в іншому випадку як одну із форм діяння загального складу злочину.

У ч. 1 ст. 258-2 КК України публічні заклики виділено у окремий склад злочину стосовно злочину, передбаченого у ст. 258 КК України. В ч. 2 ст. 258-2 КК України також передбачено відповідальність за публічні заклики до вчинення терористичного акту шляхом використання ЗМІ. Вказане співвідношення складів злочинів простежується і у найсуворіших основних покараннях, які передбачено за вказані злочини: — за загальний склад злочину (ст. 258) передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 р.; — за публічні заклики до його вчинення (ч. 1 ст. 258-2) — до 3 р., а за публічні заклики із кваліфікованими ознаками (ч. 2 ст. 258-2) — до 5 р. У ст. 258-5 КК України фінансування суб'єкту злочину, зокрема, у таких дій як «публічних закликів» до вчинення терористичного акту є окремим

складом злочину. Складно визначити який із вказаних злочинів є загальним, оскільки фактично окрему ознаку діяльності організатора виділено в окремий склад злочину.

Положення ст. 295 КК України за змістом є спеціальним складом злочину щодо ст. 294 КК України. При цьому вид та міра покарання за загальний та спеціальний склад злочину є істотно різними: за загальний — позбавлення волі від 5 до 8 р.; за спеціальний — обмеження волі до 3 р.

В положеннях ст. 436 КК України передбачено, що діяння може бути вчинено у вигляді «публічних закликів» і є спеціальним складом злочину передбаченого у ст. 437 КК України. При цьому співвідношення у покараннях є надмірно різними: — за загальний склад злочину передбачено покарання у вигляді позбавлення волі від 7 до 12 р., а за спеціальний склад злочину — позбавлення волі до 3 р. У ч. 2 ст. 442 КК України передбачено відповідальність за «публічні заклики до геноциду», який є таким спеціальним стосовно загального — «геноцид», що міститься у ст. 442 КК України. При цьому, найбільш суворе основне покарання за вказані злочини є таким: — за загальний — позбавлення волі на строк від 10 до 15 р. або довічне позбавлення волі; — за спеціальний — позбавленням волі до 5 р.

Отже, проведене дослідження положень КК України, в яких передбачено відповідальність за таку форму діяння як «публічні заклики» до вчинення іншого злочину свідчить, що законодавцем такий підхід використано у якості: 1) альтернативної форми діяння в загальному складі злочину; 2) окремого складу злочину, який виділено поряд із загальним складом злочину в одній або у окремій кримінально-правовій нормі. Використання законодавцем таких форм діяння як «публічні заклики до вчинення певного діяння» у якості альтернативної форми діяння в загальних складах злочинів (ч. 1 ст. 110 КК України) є необґрунтованим, оскільки в таких випадках встановлюється один вид та міра покарання за різні за ступенем суспільної небезпеки діяння. Враховуючи співвідношення основних покарань у загальних та спеціальних складах злочинів, можна стверджувати, що максимальний вид та міра покарання у спеціальних складах злочинів із конструкцією «публічні заклики» повинна дорівнювати половині мінімальної межі найсуворішого виду покарання, яке передбачено за загальний склад злочину, а за публічні заклики із кваліфікуючими ознаками — максимальний розмір найсуворішого покарання повинен дорівнювати мінімальному розміру найсуворішого покарання загального складу злочину (за винятком довічного позбавлення волі).

Список використаної літератури:

1. Мошняга Л. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти конституційних основ національної безпеки України: автореферат дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Л. В. Мошняга. — Х., 2011. — 20 с.